

Per transport	4.76		
Wasch	0.54	Vleesch	0.22 ^{1/2}
Schoolgeld	0.15	Vet.	0.60 ^{1/2}
Lectuur	0.06	Visch	0.02 ^{1/2}
Barbier en porder.	0.11	Rijst en meel	0.15 ^{1/2}
Sterke drank en bier.	0.26	Gerst, boonen, erwten	0.29 ^{1/2}
Tabak en sigaren.	0.21 ^{1/2}	Stroop en suiker	0.31
Versnapering	0.04	Groenten	0.21
Brood en beschuit	1.05 ^{1/2}	Aardappelen.	0.66 ^{1/2}
Roggebrood	0.31 ^{1/2}	Zout etc.	0.10 ^{1/2}
Koffie	0.41	Geneeskundige hulp	0.01
Thee	0.18 ^{1/2}	Ziekenfonds	0.32
Melk	0.60	Uitkeering bij ziekte.	0.10
Boter	0.57	Begrafenisfonds	0.13 ^{1/2}
Kaas	0.11 ^{1/2}	Diversen	0.11 ^{1/2}
		Totaal	12.73

Dat is voor man en vrouw en twee kinderen. En er is voor vakvereniging en politieke partij, voor brochures, boeken etc. niets gerekend! Evenmin voor ontspanning!

Het grootste deel van het proletariaat leeft dus feitelijk in gebrek.

In Engeland bedroeg in 1904 het nationale inkomen 1.710.000 pond sterling (1 pond = 12 gulden).

Hiervan kregen van de 42 miljoen inwoners:

1.250000 personen	585 miljoen pond
3.750.000 "	245 " "
38.000.000 "	880 " "

Een dertigste deel der bevolking ontving een derde van het nationale inkomen, een negende deel ontving de helft; 38 miljoen inwoners waren arm, en daarvan leefden 13 miljoen in gebrek! En zoo is het in alle kapitalistische landen.

In Engeland, waar nog vrijhandel bestaat, en dus het levensonderhoud door geen beschermende rechten duurder wordt gemaakt, rezen de loonen van 1895—1908 met 8%, maar de kosten voor het levensonderhoud met 13%. Ten spijt van de stijging van het geldloon, daling van de koopkracht van het loon, dat is absolute **verarming**. En dat in het land met de oudste vakverenigingen!!

Van 1875 tot 1908 steeg het loon met 13% in Engeland

(maar van 1900 tot 1908 daalde het!) maar in dienzelfden tijd stegen de inkomsten der kapitalisten met 40%, die in de industrie zelfs met 92%. Dus zeven maal zoo snel als het loon!

In Amerika steeg de koopkracht van het loon, na van 1890 tot 1899 gemiddeld de waarde van 100 te hebben gehad, in 1905 tot 101.4, in 1906 tot 102.4, in 1907 tot 101.5. Met andere worden, in die voor de industrie zoo prachtige jaren, met 1 of 2 cent op elken gulden. De loonen in geld uitgedrukt stegen wel mooi, soms wel met 20%, maar de prijzen stegen eveneens hard, zoodat de *koopkracht* niet veel verschilde. En dat zooals gezegd, in prachtige jaren.

Geen verwondering kan dit verschijnsel wekken. De stijging der prijzen der levensmiddelen (landbouwprodukten) werd in N. Amerika geschat op 54% van 1897 tot 1909, in Canada op 34%. In Holland schommelt de stijging in de laatste tien jaar eveneens tusschen de 10 en 40%. En alle kapitalistische landen geven hetzelfde verschijnsel. Daar kan men zich niet verbazen, dat de nood der arbeidersklasse, wat de koopkracht van het loon betreft, stijgt! En door de monopolies der trusts, en de invoerrechten en indirecte belastingen die voor het militarisme worden verhoogd, wordt deze grootere duurte steeds erger.

Alleen in het jaar 1909 nam het vermogen der in de vermogensbelasting aangeslagen Nederlanders met 288 miljoen toe. Althans volgens hun eigen opgave! In werkelijkheid zeker met veel meer. Het aantal millionairs nam in dat jaar met 10% toe. Er zijn 94000 aangeslagenen en van deze bezitten de 6000 rijksten evenveel als de 84000 overigen. De helft van het „nationale vermogen” is dus in maar weinig handen. Het totaal in ook slechts weinige. De overgrote massa is zoo goed als of geheel bezitloos en wordt door de steeds klimmende prijzen uitgemergeld.

En het nieuwe kapitaal, dat elk jaar geschapen wordt door de arbeiders, komt ook vooral weer bij die rijken terecht. Want van de 288 miljoen waarmee in 1909 het kapitaal aangroeide, eigenden de bezitters van een half miljoen en meer zich weder 145 miljoen toe.

Wat den **arbeidsduur** aangaat:

Volgens het rapport der sociaal-demokratische studieclub, na haar onderzoek over den arbeidsduur in Nederland, werkt

in Nederland een zeer kleine minderheid der arbeiders minder dan tien uren, een grooter deel (de meeste bouwvakarbeiders, sigaren- en tabakbewerkeren, textielarbeiders, een deel der typografen enz.) van tien tot elf uren. Het overgrootste deel der Nederlandsche arbeiders werkt langer, heeft dus geen tijd om, door voldoende rust, de arbeidskracht te herstellen, en geeft zich als gevolg daarvan dikwijls aan drank over. Een derde eveneens zeer groote groep werkt van elf tot dertien uren: suikerraffinadeurs, papierwerkers, bakkers, burgersmeden, schoenmakers, schilders, landarbeiders, tuinders, winkelbedienden, havenarbeiders, strookarton-, suikerbewerkeren, koper- en blikslagers, spiegels- en lijstenmakers etc.

Een vierde, eveneens zeer groote groep werkt langer dan dertien uren. Hiertoe behooren ook vele bakkers, machinisten en stokers, winkelbedienden, havenarbeiders, kleermakers, vischdrogers, slaggers, brandersknechts, houtzaggers, olieslaggers, kappers en barbiers, binnenschippers, voerlieden, zuivelbewerkeren, landarbeiders, banketbakkers, behangers en stoffeederen, bleekers enz.

Er zijn zeer velen voor wie feitelijk dikwijls geen rustdag bestaat, als binnenschippers, machinisten en stokers op sleepbooten, havenwerkers enz. Arbeidstijden van twintig, dertig, ja veertig uur aan één stuk komen vaak voor in verschillende beroepen. De groote massa der Nederlandsche arbeiders overwerkt zich dus chronisch. Van geestelijke ontwikkeling is geen sprake. Het drankgebruik ontzettend. Het gezinsleven vaak nul. Het gebeurt vaak, zeggen de branders te Schiedam, dat de kinderen in acht dagen hun vader niet zien. Zenuwachtigheid, slapeloosheid, versuffing en ziekte door vermoeienis zijn zeer verbreid en leiden tot beroepsziekten bij sigarenmakers, lompenbewerkeren, typografen, bakkers, naaisters, schilders, winkelbedienden, papiermakers, instrumentmakers enz. ¹⁾

1) Men leze over den vrouwenarbeid en haar gevolgen: De vrouw, de arbeidswetgeving en de sociaaldemocratie, door H. Roland Holst.

Uitvoerig over den arbeidsduur: Arbeidsduur in Nederland, rapport enquête door de sociaal-demokratische studieclub. Masereeuw en Bouten, Amsterdam. Deze gegevens zijn van voor den oorlog. Hoewel de arbeidsduur hier en daar iets verbeterd is, is nu de algemeene toestand der arbeiders nog oneindig slechter geworden.

De **vroege dood** van proletariërs en hun kinderen is over en over bekend. Wij geven behalve de bovengenoemde cijfers over Saksen, nog slechts de volgende bewijzen: De zuigelingen der fabrieksarbeidsters sterven in de Duitsche fabriekssteden tot 45 op elke honderd, in Gent de kinderen onder de 5 jaar bij de vlasbewerksters tot 62, op sommige fabrieken tot 83 per honderd. Van de 100 overledenen beneden een jaar stierven in Dordrecht in de meest welvarende buurt 12 per honderd, in de minder welvarende 15, in de minst welvarende 16 per honderd. Dergelijke cijfers worden over alle steden gegeven.

De sterfte der volwassenen verschilt natuurlijk, evenals die der kinderen, naarmate de klasse waartoe zij behooren.

En hoe zijn de **arbeidsvoorwaarden** in ons land? Ook hierop geeft een rapport der genoemde soc. dem. studieclub antwoord. Wij halen er slechts enkele dingen uit aan.

Bedrijven waarin geen boete en ontslag, aan geen wettelijke regel gebonden, worden opgelegd, zijn zeldzaam. Op willekeurige en tirannieke wijze wordt het lichtste vergrijp of verzuim gestraft. Dikwijls met loonderving. Ook als geheel geen vergrijp gepleegd, maar slechts niet gegroet, of geprotesteerd of waarheid gesproken is. De door de wet geaarborgde vrijheid van vereeniging wordt straffeloos door de patroons aangerand, ontslag wordt gegeven wegens het lezen van socialistische bladen, het waarschuwen der fabrieksinspectie etc. Uit allerlei vakken, van metaalbewerkeren, textielarbeiders, typografen, bakkers, uit het Noorden en Zuiden, Westen en Oosten van ons land, uit Maastricht en Leeuwarden, uit Hengelo en Haarlem, komen dezelfde eindeloze klachten. De arbeider is in zijn arbeidsvoorwaarden overgeleverd aan de economische overmacht der patroons. De arbeidsinspectie bezoekt een minimum gedeelte der werkplaatsen. En de straf op overtreding door de patroons, in de weinige gevallen dat overtreding geconstateerd wordt en de wet straft, is belachelijk laag en houdt niet van herhaling terug.

Men bedenke deze dingen, en vrage zich af of er een klasse van menschen bestaat, die het socialisme moeten willen, als zij eenmaal hun maatschappij hebben gekend!

Een steeds grooter wordende ramp voor het proletariaat is verder de toeneming van den **ongeschoolden arbeid**.

Voor geheel Duitschland nam het aantal geschoolden voor

de geheele industrie af van 65.6 in 1895 op 59.1 in 1907!

En in de bedrijven waar de grootindustrie overheerschende is, dat is in de volgende bedrijven:

Mijnbouw, machine-industrie, chem.-industrie, textiel-industrie, aarde- en steen-industrie, licht-, vet en olie-industrie en papier-industrie bedroeg het aantal geschoolden en ongeschoolden in

	1895	1907
geschoolden :	1.062.279	1.486.143
ongeschoolden :	1.159.987	1.968.619

of percentelijk uitgedrukt in

	1895	1907
geschoolden :	48%	43%
ongeschoolden :	52%	57%

Men ziet dus, dat in 1907 het aantal ongeschoolden hier reeds verre het aantal geschoolden overtreft, en dat relatief het aantal geschoolden sterk is verminderd. En in deze richting, de richting van het grootbedrijf, gaat de geheele industrie.

De ongeschoolde arbeid is, volgens een officieel Engelsch regeeringsrapport, in Londen in de laatste veertig jaar verdubbeld en nam sneller toe dan de arbeidende bevolking in haar geheel.

En over Amerika schrijft het officiële Censusrapport (1912): ... „Een feit ... is de vervanging van den geschoolden arbeid door de machine, die de vervanging van den geschoolden door den in vergelijking met hem ongeschoolden arbeider veroorlooft.”

De **intensiteit van den arbeid**, het jagen en jakkeren wordt op alle werkplaatsen voortdurend groter.

En nu spreken wij nog alleen van de aan de oppervlakte komende verschijnselen: Wij spreken, om het klein bestek, hier niet van de verborgen werkeloosheid van de tienduizenden, die, als de steenbakkers, seizoenarbeid verrichten, of, als de kleermakers en naaisters, door sweaters worden uitgebuit, of, als bakkers en glasblazers, nachtarbeid hebben, noch van de huisindustrie, die bijvoorbeeld korf- en mandenmakers, sigarenmakers en confectiewerkens teistert.

Wij spreken ook zelfs niet van het pauperisme, de prostitutie, de bedelarij en landlooperij, die de alleronderste laag van het proletariaat verdierlijken. Wij spreken ook niet

verder van de bedeeing, die alleen in Nederland honderduizenden onderhoudt.

De arbeider denke zich *al* deze hem van zoo nabij bekende dingen, en bedenke dan *daarbij*, dat de klasse van menschen, die door al deze kwalen bedreigd of geteisterd wordt, aldoor groter wordt. Want het proletariaat *wordt*, wij hebben het bewezen, aldoor groter, en elk proletariër wordt door al deze kwalen getroffen of bedreigd. Dan bedenke de arbeider en arbeidster ook dit: welk een ellende brengt alleen reeds de val in het proletariaat met zich. Welk een lijden doormaakte de kleine boer en kleine handwerker voordat hij zoover kwam. Welk een verdriet om de kinderen allen dien weg op te zien gaan, en aan geen een meer een onafhankelijk bedrijf te kunnen verzekeren!

En dan als hij zich die dingen goed heeft overdacht: vrouwen- en kinderarbeid, ouderdom, ziekte, vroegen dood, werkeloosheid, crisis, langen arbeidsdag en laag loon, enzovoorts, en de wassende millioenen, die deze kwalen bedreigen, dan vrage hij zich nog af: is de toestand dezer menschen zóó, dat zij eene andere maatschappij *moeten* willen?

En dan late hij zich niet in verwarring brengen door cijfers van vakverenigingen, die hun loon flink wisten te verhoogen, hun arbeidsduur te verkorten. Hij bedenke, dat dit gelukkiger lot alleen een klein gedeelte der arbeiders treft, gewoonlijk alleen die vakken, waarin volwassenen het werk moeten verrichten en die geleerd moeten worden. De stijging der loonen beteekent, zooals wij zagen, omdat de prijzen stijgen, dikwijls weinig of niets, en het grootste deel, vooral de niet-georganiseerden, blijft van die voordeelen uitgesloten.

Hij bedenke *vòóral* de onzekerheid die *allen*, ook de meest begunstigden, altijd bedreigt onder het kapitalisme. *Een crisis, een uitvinding, een kartel van fabrikanten of concentratie van kapitaal kan elken arbeider onder het kapitalistisch stelsel op de keien werpen, of hem de met moeite verkregen voordeelen verloren doen gaan.*

Hij bedenke, dat terzelfder tijd, waarop de kleine handwerkers, winkeliers en kleine boeren met hunne kinderen vallen in de ellende van het proletariaat en deze dus *vermeerderen*, ook altijd eene massa kleine luiden op het punt staan te vallen in dat proletariaat, en dat ook die ellende

dezer maatschappelijk bedreigden mee mag tellen bij de zee van jammer en verdriet, waarin het kapitalisme naar het socialisme rijpt.

Hij bedenke, dat de **crisissen**, de tijdperken van overproductie en werkeloosheid, die in de eerste plaats de arbeiders treffen, in aantal, duur en omvang *toemenen*. Zij woedden in 1815, 1825, 1836, 1847, 1857, 1866, 1878 en 1879, 1894—1895, 1900 en 1907, dus met zichtbaar korter wordende perioden van voorspoed.

Hij bedenke ook, dat elke groote technische vooruitgang niet alleen in het eigen land, maar ver daarbuiten in andere landen ellende veroorzaakt. De uitvinding van het stoomweefgetouw ruïneerde niet alleen de Engelsche handwerkers maar ook de Indische. De Europeesche nijverheid brengt Chineesche en Japansche kleine luiden ten ondergang.

De arbeider, die dit leest, moge begrijpen, dat **dit** de zogenaaamde „Verelendung” is, het steeds ellendiger worden der proletariërs in de kapitalistische wereld, waarvan de Marxistische communisten spreken. Hij vrage zich af, of het Marxistische communisme daarmee liegt of waarheid spreekt.

Hij bedenke vooral ook, dat te gelijker tijd waarop deze vreeselijke proletarische onzekerheid, dit door kwalen en rampen bezocht en bedreigd bestaat, altijd meer menschen omvat, — ter zelfder tijd de rijkdom aan den anderen pool der maatschappij enorm snel toeneemt, *en dat de arbeider*, die dien rijkdom trouwens zelf maakt, *dit ziet*.

Dat hij dus voortdurend zijn eigen toestand kan en moet vergelijken met den rijkdom van anderen, en met den rijkdom, dien hij zelf zou kunnen genieten, als arbeid en producten rechtvaardiger waren verdeeld.

Hij leze dan ook dit woord van Lassalle nog eens over, waarin deze zoo scherp zegt, wat sociale armoede en sociaal gebrek eigenlijk is.

De beroemde socialist zegt:

„Al het menscheijk lijden en ontberen hangt slechts af van de verhouding der middelen tot bevrediging tot de *in denzelfden tijd* voorhanden *behoefsten en gewoonten*. Al het menscheijk *lijden* en *ontberen* en alle menscheijke *bevrediging* wordt gemeten alleen door vergelijking met den toestand, waarin andere menschen van denzelfden tijd zich, wat betreft die gewone levensbehoefsten, bevinden. Iedere toestand eener

klasse wordt dus gemeten alleen door zijn verhouding tot den toestand eener klasse van denzelfden tijd.”

En als de arbeider dan, na dit alles gelezen en overwogen te hebben, nog al deze bewijzen en cijfers en feiten wantrouwt, omdat zij van communistische zijde komen, dan leze hij nog eens dit getuigenis van de beste, en door alle partijen als de beste bron erkende, kenners der arbeiderstoestanden in het meest kapitalistisch ontwikkelde land der wereld: Engeland. Wat zeggen deze getuigen, SYDNEY en BEATRICE WEBB, van den algemeenen toestand der arbeidende klasse, dien zij van 1830 tot op heden wetenschappelijk hebben onderzocht?

Zij leggen dit getuigenis als slotsom hunner onderzoekingen af:

„In ieder opzicht kan men aantoonen, dat wel een betrekkelijk groote laag der arbeiders sinds 1837 groote vorderingen heeft gemaakt ¹⁾, andere lagen daarentegen slechts een gering, misschien in het geheel geen aandeel gekregen hebben in den algemeenen vooruitgang van den rijkdom en de beschaving. Wanneer wij de verschillende arbeids- en levensvoorwaarden nemen en een hoogte daarvan bepalen onder welke de arbeider niet behoorlijk leven kan, dan zullen wij vinden, dat met betrekking tot loon, arbeidstijd, woning en algemeene ontwikkeling en beschaving het *percent* van hen die onder deze bepaalde hoogte staan, lager is dan in 1837. Maar wij zullen ook vinden dat deze laagste hoogte *nu even laag is als toen*, en dat *het totaal getal* van hen, die onder deze bepaalde hoogte staan, *in absolute grootte* waarschijnlijk dat van 1837 *overtreft*. *De diepte der armoede is nu even groot als maar ooit geweest is; haar uitbreiding is even groot of nog grooter*; het maatschappelijk bezinsel van 1837 blijft inderdaad onverminderd aan onze voeten en in ons geweten.”

Wij zeiden zoo straks herhaaldelijk, dat de rijkdom aan den éénen pool der maatschappij aldoor grooter wordt. Om dit feit zeer klaar te begrijpen voegen wij hier nog een voorbeeld in. Het is van het grootste belang, omdat het toont wat „Verelendung” is.

Een zeer duidelijk beeld van algemeen kapitalistische ont-

1) Hiermede zijn juist bedoeld de georganiseerden der vakverenigingen.

wikkeling geeft namelijk weder Engeland, dat ook daarom het best als voorbeeld dienen kan, omdat het nog altijd het kapitalistische land bij uitnemendheid is, waar het industrieel grootbedrijf alle andere bedrijfstakken verre achter zich heeft gelaten, en de cijfers dus het best den algemeenen gang van het kapitalisme aantonen.

In het jaar 1904 had Engeland (met Schotland, Ierland en Wales) eene bevolking van 43 millioen menschen. Het jaarlijksch inkomen der natie, wij wezen boven reeds eenmaal op deze statistiek, bedroeg 1710 milioen pond (een pond gelijk 12 gulden). Daarvan kregen 1.250.000 menschen 585 millioen, 3.750.000 menschen 245 millioen, en 38 millioen menschen 880 millioen pond. Met andere woorden: Vijf millioen personen kregen 830 millioen en 38 millioen personen 880 millioen pond sterling, dat wil zeggen: een negende deel der bevolking kreeg de helft van het geheele nationale inkomen! — Van het opgestapelde vermogen van het geheele koninkrijk bezaten 4.400.000 menschen 9974 millioen pond en 38 milioen personen slechts 637 millioen pond sterling! — De helft van den geheelen bodem van het koninkrijk behoort aan 2500!! terwijl er in het geheel ongeveer 1.250.000 personen zijn die grond bezitten!!!

Aan grondrente streken de grondbezitters 86 millioen pond op. — Deze cijfers zijn nadien nog steeds ten gunste van het groote kapitaal veranderd.

Over de loonen der arbeiders vergeleken met de winsten der kapitalisten hebben wij boven reeds geschreven.

De Conclusie van de Koninklijke Commissie „Tot onderzoek naar de uitwerking der armenwetten” in Engeland, uitgebracht in 1909, zegt:

„Het is zeer onaangenaam te vermelden, dat ondanks den door ons verkregen materieelen en moreelen vooruitgang, en niettegenstaande de enorme jaarlijksche uitgaven, die bijna zestig millioen pond per jaar bedragen voor armenondersteuning, onderwijs en hygiene, wij toch nog een groot aantal personen hebben, niet in staat, zich zelf te onderhouden, een leger, dat *in den jongsten tijd eerder teekenen vertoond heeft toe dan af te nemen.*”

„Op het eind van ons onderzoek werden wij door het feit getroffen, dat er eene *voortdurende productie van paupers telkens opnieuw plaats greep.*”

„Want als wij heden iederen bestaanden pauper tusschen den leeftijd van 16—20 jaar konden dooden of deporteren of op een andere wijze verwijderen, zouden wij, als wij niets anders veranderen, *binnen 10 of 12 jaar een even groot aantal terugvinden als thans.*”

Aan deze cijfers en feiten ziet men zeer duidelijk wat wij er onder verstaan als wij zeggen: Het kapitaal in de handen der kapitalisten stijgt sneller dan het stuk er van, dat zij aan de arbeidersklasse moeten afstaan. Gene worden rijk, deze blijven in ellende. Om nu wat hier blijkt scherp te begrijpen, roepe de lezer zich de eerste figuur uit het eerste hoofdstuk in herinnering. Hij ziet daar het totaal product der arbeidersklasse over één jaar door de kapitalisten verdeeld worden in drie stukken: *a.* wat de arbeiders, *b.* wat de kapitalisten elk jaar verteeren, *c.* wat de laatsten elk jaar overhouden om hun zaken op grooter voet voort te zetten. — Nu vrage de arbeider zich af: „op welke wijze wendt de kapitalist dat stuk *c.*, waarmede hij zijn kapitaal vergroot, aan?” En ieder denkend arbeider zal antwoorden: „dat wendt hij niet in de allereerste plaats aan om nieuwe arbeiders mee te koopen, maar dat wendt hij in de eerste plaats aan voor nieuwe machines, en eerst daarna, als het noodig is, voor arbeiders. Hij zal altijd trachten zooveel mogelijk arbeiders uit te sparen door zijn machinerie te verbeteren en te versterken.” Juist, zoo is het. Het overgebleven kapitaal van elk jaar, waarmee het oude kapitaal vermeerderd wordt, dient vooral om arbeiders uit te sparen en te vervangen. *Het gaat zooveel mogelijk aan doode productiemiddelen, die arbeiders vervangen. En diezelfde machines werpen weer kleine menschen uit hun bedrijf en storten ze in het proletariaat.*

De geweldige vermeerdering van den rijkdom vermeerderd dus ten eerste het leger proletariërs, en wordt in de tweede plaats niet als loon voor die nieuwe proletariërs maar vooral voor machines aangewend.

Voortdurende vermeerdering dus van het proletariaat, en, naar verhouding, vermindering van het kapitaal beschikbaar voor arbeidsloon.

Kan het in zulk een wereld dan ook wel anders, dan dat werkeloosheid, ziekte, ouderdom, kinder- en vrouwenarbeid, lange werktijd en laag loon een steeds grootere massa van

van de arbeidersklasse teisteren? Neen, zeker niet; in een wereld die aldus, naar zulke wetten, leeft, die de klassen-tegenstellingen verscherpt, kan niet anders dan voortdurend grootere massa-ellende bestaan. De ellende kan daar niet ophouden, zij moet aldoor groeien, zoolang die wereld naar die wetten, dat wil zeggen op den grondslag van privaat eigendom en kapitalisme leeft.

Waarop komt alles wat wij hier aangetoond hebben neer?

Hierop, dat het door zijn groote en voortdurend groeiende productiekrachten altijd machtiger en rijker kapitalisme, het stelsel dat op privaat bezit der productiemiddelen berust, een voortdurend grootere en in aantal ten slotte oppermachtige klasse schept, wier eerste levensvoorwaarden het niet meer bevredigen kan, maar die het in voortdurend grootere ellende stort.

De oorzaak daarvan ligt niet in de productiekrachten, want die worden steeds machtiger. Zij liggen in het privaat bezit der productiekrachten, d. w. z. in het kapitalistisch systeem. Want dit brengt den rijkdom, dien de productiekrachten opleveren, steeds meer in de handen van naar verhouding steeds minderen, en berooft er de absoluut en naar verhouding steeds grootere massa van.

De tegenstelling, de botsing tusschen de productiekrachten en de eigendomsverhoudingen worden dus steeds grooter.

Wij hebben dus gevonden dat toestand der arbeidersklasse zoo is, dat zij het socialisme willen moet, zoodra haar individuen zich van hun klasstoestand bewust zijn.

En wij hebben gevonden, dat, en in welke mate, haar ellende, haar „Verelendung” voortdurend grooter wordt.

Dit is na de toename, het socialistisch worden van den arbeid, en den groei van het proletariaat, de derde grondslag van het Communisme.

Deze drie grondslagen en de cijfers waarin wij ze aan-toonden, bewijzen, dat het zeker is, dat de revolutie voor het socialisme snel nadert en zeer nabij is ¹⁾.

¹⁾ En bij al deze redenen waren toen, in 1912, nog niet eens het imperialisme en de oorlog genoemd, die het proletariaat der wereld in een ellende hebben gestort, grooter dan het nog ooit kende.

VI.

De Communistische Partij.

A. IN DEN TIJD DER EVOLUTIE, DER BETREKKELIJK VREEDZAME EN GELEIDELIJKE ONTWIKKELING.

De internationale communistische partij, de uiterste linker-vleugel der arbeidersbeweging, is de partij, die de proletarische klasse organiseert om de productiemiddelen te brengen uit de handen der privaatbezitters in het bezit der gemeenschap.

De communistische partij is de partij, die de maatschappij wil vervormen van eene die berust op het persoonlijk, in eene die berust op gemeenschappelijk bezit van den grond en van de arbeidsmiddelen.

De communistische partij is de partij, die zich niet grondvest op Geloof of op een of ander afgetrokken denkbeeld als Vrijheid. Zij grondt zich op drie groote zichtbare, tastbare **feiten**, op de drie grondslagen, die wij hebben getoond en bewezen: *de toename van het grootbedrijf, dat in karakter reeds socialistisch is; de toename van het aantal niet-bezitters of proletariërs; en de grooter wordende ellende der massa.*

Zij zegt tot de arbeiders: „Ziet, de stoffelijke, de materiele grondslag voor een nieuwe maatschappij is aanwezig, en wordt steeds sterker en breeder. Gij zelve zijt in aantal geweldig, en uw aantal wordt steeds grooter. De productiemiddelen die u overheerschen, zijn in de handen van, in vergelijking met uw aantal, weinigen.

Organiseert u dan, strijdt met de bezitters, ontnemt hun de productiemiddelen, en stelt niet meer personen, maar de geheele gemeenschap in het bezit er van.”

Men ziet ook, dat is een mogelijkheid, in de richting waarvan de maatschappij zelve zich beweegt.

Want een socialistische maatschappij stichten, nu de arbeid zelve onder het kapitalisme steeds meer socialistisch wordt, is slechts voortgaan in de richting en op grondslagen, die de ontwikkeling zelve aanwijst. En alle menschen persoonlijk maken tot niet-bezitters van productiemiddelen, maar hen allen gezamenlijk maken tot bezitters van alle

productiemiddelen, ligt evenzeer in de richting der ontwikkeling eener maatschappij, die nu reeds elken dag *van zelve* het aantal niet-bezitters zoo geweldig vergroot.

Het communisme gaat dus uit tot hen allen, die door het lot moeten derven eigendom van productiemiddelen, en roept hun toe: vereenigt u tot ééne partij, en bestrijdt alle partijen der bezitters, om hun bezit in uwe handen te brengen.

Elk gevoelt, dat de taak, die de communisten aldus op zich hebben genomen, een reusachtige is, en eene die eerst in betrekkelijk langen tijd kan worden voltooid. Want de arbeidersklasse is onontwikkeld, ontvangt veel te weinig onderwijs, wordt door kerkelijke leugens verblind, en wordt door de kapitalisten afgetobd, zoodat weinig tijd tot rust en nadenken overblijft. Het leger is wel reusachtig groot der proletariërs, maar de troepen zijn voor een groot deel niet heel sterk, door de schuld van het kapitaal.

De overwinning te behalen met lichamelijk, geestelijk, soms ook zedelijk laag staande troepen is zeer moeilijk. De organisatie eischt dus tijd.

En de tegenstander is machtig. De bourgeoisie, de grondheeren, bankiers, kooplieden, reeders, industrieelen, renteniers van allen slag hebben de kennis der maatschappij, het gezag, de macht, de overlevering, de geschiedenis, het geweld, de politie, de justitie en het leger, en de kerk tot hun beschikking. Bovendien zijn zij uitstekend georganiseerd in één groot lichaam, den kapitalistischen staat, een door de eeuwen heen vastgewortelde organisatie, die hen verdedigt tegen aanvallen van uit binnen- en buitenland, en die voor hen aanvallen doet op elk die hen van binnen of buiten bedreigt. De arbeiders zijn, vooral in het westen van Europa, sinds eeuwen onder den stoffelijken en geestelijken druk van die macht. Zij hebben haar ideeën in zich opgenomen.

De productiemiddelen en de rijkdom geven kracht. Armoede verzwakt. Het is dus een reuzenstrijd dien het proletariaat te voeren heeft. Waarlijk een strijd zooals de wereld nog nooit heeft gezien, zoo groot aan omvang, en voor een doel: de bevrijding van alle menschen van loondienst en heerschappij, zoo heerlijk, als de menschheid ook nog nooit heeft gezien.

Een oneindige hoeveelheid geestelijke en lichamelijke

energie is noodig voor de arbeidersklasse om, zooals het communisme dat wil, en alleen wil, zich zelve te brengen tot éénheid van overtuiging, van wil en van daad daartoe. En een oneindige hoeveelheid van lichaams-, geestes- en zielskracht om tot overwinning te komen.

De bevrijding der arbeidende klasse kan slechts het werk der arbeidende klasse zelf zijn. Zij moet zich zelve brengen tot die bewustheid, organisatie, eenheid van wil en daad.

Welken weg wijst nu het communisme?

Er is natuurlijk een andere taktiek, er zijn andere middelen noodig in den tijd der evolutie, der, betrekkelijk, kalme ontwikkeling dan in dien der omwenteling zelf. Wij zullen eerst die der eerste periode beschouwen.

In den strijd, die, naarmate het kapitaal groeit, de arbeidersklasse toeneemt, en haar toestand slechter wordt, meer en meer tusschen kapitaal en arbeid uitbreekt en brandt, maken de patroons zich sterker door hun patroonsorganisatie, hun werkgeversbonden, welgeorganiseerde lichamen, die door hooge boeten hun leden verplichten, solidair te strijden tegen de arbeiders. Vaak hebben zij samen een geheel bedrijf in handen, en, als er een staking uitbreekt, kunnen zij dus door ééne uitsluiting alle arbeiders treffen.

Daarom is het eerste wapen voor de communisten in den strijd tegen het kapitalisme in den tijd der geleidelijke ontwikkeling de sterke vakbond. Geen goed communist, die niet in de eerste plaats in zijn vakvereniging strijdt voor de verheffing zijner vakgenooten.

Maar juist omdat de patroons zich in één hechten ge-centraliseerden bond vereenigen, wil de communist hechte groote arbeidersvakbonden. Vroeger kon men door plotseling zijn slag te slaan, de aparte patroons, soms zelfs den een na den ander, verslaan. Toen was één groote arbeidersbond nog niet zóó noodig als nu. Maar nu de patroons solidair zijn en het steeds meer worden, wordt de actie van een kleine groep arbeiders onbeteekenend en tot nederlaag gedoemd. Een kleine strijd wordt in deze dagen dadelijk tot een grooten. Daarom wil de communist zeer groote vakbonden, die als één macht over het geheele land, en, als het kan, ook internationaal, tegen de patroonsbonden kunnen optreden.

De communisten gaan nog verder. De vakbonden omvatten dikwijls slechts een gedeelte der arbeiders in een industrie. Grote gedeelten laten zij er buiten, vooral de ongeschoolden. De communisten willen den strijd van allen, over de geheele linie tegen het patronaat. Daarom streefden communisten, reeds in dezen tijd der evolutie, naar groote industrieele bonden, die geheele industrieën omvatten.

De communisten strijden niet in de eerste plaats voor beter arbeidsvoorwaarden, voor hooger loon en korter werktijd. Zij strijden in de eerste plaats voor de revolutie, voor de bewustwording. Ook in den vakstrijd willen zij altijd de revolutie, de bevrijding van de loonslavernij voorop stellen. Zij meenen dat men zoo doende het best, neen dat men zoo doende *alleen* ook duurzame verbetering behaalt.

Alleen scherpe revolutionaire strijd geeft duurzame verbetering. Alleen hij vergroot den moed en de kracht der klasse.

Daarom willen de communisten ook de vereeniging van de vak-, de industrieele bonden met de politieke, de communistische partij. Zij willen niets weten van de scheiding van politieke en economische actie. Samen moeten partij en industrieele bonden strijden voor de overwinning op het kapitalisme en voor het socialisme. De partij moet de vakactie, de industrieele bonden de politieke actie steunen. Zij moeten zou nauw mogelijk verbonden, zij moeten één geheel zijn.

In het socialisme zullen verder deze industrieele vereenigingen ook een groote rol te spelen hebben.

De communisten willen deze bonden met vurigen socialistischen geest onder de leden, opdat deze *te* groote centralisatie voorkome, en ook voorkome, dat de besturen en beampten der bonden doortrokken worden van een burgerlijken conservatieven geest, en, in plaats van dienaren, beheerschers der vakbonden. De leden der industrieele vereeniging moeten zelf zorgen dat dit niet gebeurt, en, gebeurt het, terstond hun leiders ontslaan. De waarlijk communistische geest der leden, die boven alles de revolutie stelt en alle, ook vakvereenigingseischen daaraan dienstbaar en ondergeschikt maakt, is tegen deze kwalen het eenige geneesmiddel. Het communisme wil, als eerste wapen tegen het kapitaal, groote, strijdende, met socialistischen geest door-

gloeide vak- en industrieele vereenigingen, omdat zij inziet, dat deze de kern van de strijdende arbeidersbeweging, het merg van het lichaam moeten zijn.

Het communisme wil daarnaast de coöperatie. Maar niet de burgerlijke coöperatie, die dividenden aan de leden uitkeert, maar de strijdende coöperatie, die de geheele winst aan de vakvereeniging geeft en aan de politieke partij. Er is geld noodig voor beide, waar kan men het in grooter hoeveelheid halen dan uit de verbruiks- en productievereenigingen? Op deze wijze dient zulk eene vereeniging waarlijk den strijd, en voorkomt al het kwade, dat uit dividend-jagerij kan ontstaan.

In den overgangstijd naar en in het begin van het socialisme kan ook de revolutionaire coöperatie een groote rol vervullen.

Maar als derde en als hoofdwapen beschouwt het communisme den politieke strijd. Wij willen, om het uiterste belang der zaak, hierop uitvoeriger ingaan.

Om dit te begrijpen, moeten wij goed inzien de rol die de staat in onze maatschappij speelt.

In den loop der geschiedenis is de burgerlijke staat geworden het krachtigste bolwerk der kapitalisten. Door middel van hun wetgeving hebben zij, door hun bezit bevestigd, het omgeven met een leger en vloot, een politie en justitie, om altijd allen gezamenlijk toegerust te zijn tegen een aanval van binnen of van buiten.

Niet alleen tegen het buitenland dient de staat, ook tegen de binnenlandsche arbeiders. Breekt een groote staking uit, het leger wordt gezonden; kunnen de patroons het tegen de spoorarbeiders niet houden, de regeering maakt een wet die het staken onmogelijk maakt. De staat is de laatste stelling waarop, in de eerste plaats bij revolutie, alle kapitalisten terugvallen als zij zich tegen de arbeiders verdedigen. Hij is hun grootste, hun centrale macht, met de sterkste en vreeselijkste wapens, kanonnen en geweren, gevangenissen en wetten toegerust. En evenals hij dwaas zou doen, die, als hij stond tegen een sterk geharnast en gewapend man, zou zeggen: ik geef niet om die wapens, de kracht ligt toch eigenlijk alleen in den naakten man die in het harnas zit, zoo zou hij dwaas doen, die, omdat de politieke macht van het kapitalisme berust op de economische, die politieke

macht niet vooral aanviel, die politieke macht, die de allersterkste wapening is van het kapitalisme als geheel.

Welken weg moet het communisme nu kiezen om die centrale, sterkste macht aan het lijf te komen, en tegelijk de arbeidersklasse op te heffen uit den toestand van zedelijke, lichamelijke en geestelijke verlagings en te brengen tot de revolutie?

Het communisme, de uiterste linkervleugel der arbeidersbeweging beschouwt den politieken strijd niet zooals de burgerpartijen. Voor haar is de politiek niet het middel om aan de regeering te komen. *Voor haar is de politiek een middel tot bewustmaking, tot organisatie, tot propaganda, tot strijd.*

De politiek is de strijd der geheele klasse tegen de geheele klasse, omdat de staat, en de staat alleen, het lichaam is waarin alle krachten der bourgeoisie en van alle soorten van kapitalisten zich vereenigen.

Daarom is de strijd daar, op dat terrein, de eenige strijd tegen het geheele kapitaal. En daarom is het wezen van dien strijd, meer dan van eenigen anderen, van zulk een algemeene propagandistische en organisatorische kracht.

Daarom is die strijd de verre- en verreweg voornaamste.

Strijd van vak- of industrieelen bond tegen patroonsbond is goed, onontbeerlijk. De strijd der coöperatie, als hij goed wordt gevoerd, is een uitmuntend hulpmiddel. Maar de politieke strijd, de strijd van klasse tegen klasse, dat is, juist omdat daar alléén de geheele klasse tegen de geheele klasse strijdt, de voornaamste strijd, *de strijd om het socialisme zelf.*

Als de geheele klasse tegen de geheele klasse vecht om een pensioen, of voor goed onderwijs, of algemeen kiesrecht, of tegen een dwangwet, dan is dat en dat alleen, de voorlooper van den strijd die weldra komt, de strijd der geheele klasse tegen de geheele klasse om het bezit der geheele macht.

Daarom moet de vak- en industrieele bond ook vooral *dien* strijd voeren. Willen de bonden niet in den strijd voor het kleine ondergaan, en daardoor niet onder de tirannie hunner leiders komen, dan moeten zij den politieken strijd voeren, voor de revolutie ¹⁾.

1) De oorzaak, dat de vakverenigingen en de industrieele bonden tot vereenigingen worden, die alleen strijden voor het kleine en die

De strijd van den vakbond tegen den patroonsbond blijft, vergeleken met dien der geheele klassen, altijd, naar verhouding, betrekkelijk, klein.

Zelfs als hij, zooals bij staking der spoorwegarbeiders, mijnwerkers etc. leidt tot een strijd tegen den staat, blijft hij, voorloopig althans, nog slechts strijd voor één categorie arbeiders.

Daarom voeren de communisten vóoral den politieken strijd, omdat daar de geheele klasse tegen de geheele klasse in het vuur komt, wat eenmaal noodig zal zijn als het om de productiemiddelen zelve gaat.

Het communisme zegt: De arbeidersklasse is laag terneer gedrukt, stoffelijk, geestelijk en zedelijk. De wetgeving kan daarin, in deze periode, eenige verbetering brengen. De politieke strijd dient in de eerste plaats daartoe.

Het communisme zegt: Zoodra het proletariaat machtig genoeg in bewustzijn en organisatie geworden is om de kapitalisten hun bezit der productiemiddelen te ontnemen, zullen alle kapitalisten met geheel hun aanhang zich tegen de arbeiders te weer stellen met alle middelen die zij bezitten, en wel voornamelijk met hun sterkste middel: den staat. Laat ons dus een organisatie maken die tegen de staatsmacht optrekt, en haar aan de kapitalisten ontrukkt. Dat is de politieke organisatie, de communistische partij.

Het communisme zegt: de arbeidersklasse kan in industrieele of vakverenigingen strijden en zij moet dit doen. Maar slechts een klein deel der arbeiders kan in die vakverenigingen, zooals de ervaring leert ¹⁾. Bovendien voert de vakvereniging alleen strijd tegen enkele categorieën van kapitalisten. Tegen het geheele kapitaal, tegen het kapitalisme van elke soort, het grond-, bank-, koloniale-, handels-

onderworpen zijn aan hun bureaucratie, ligt juist ook daarin, dat zij den revolutionairen politieken strijd niet voeren. — Men zie over dit onderwerp de brochure: „Het Communisme tegenover het Anarchisme en Syndikalisme” in deze serie.

1) Landarbeiders, losse arbeiders, arbeiders in huisindustrie, in zogenaamde ongeleerde vakken, waar elk gemakkelijk vervangen kan worden, en nog vele andere categorieën, kunnen, dit leert de ervaring, niet of slechts voor een zeer klein deel tot vakactie komen. Tot de politiek kunnen allen komen, vooral wanneer algemeen stemrecht bestaat.

en industriekapitaal, zooals het solidair met elkaar tegen de arbeiders optreedt in den staat, in het parlement, voert slechts de politieke organisatie strijd.

Het communisme zegt: Het solidair optreden van het *geheele* proletariaat, één voor allen, allen voor één, heeft slechts plaats in de politiek, wanneer de politieke arbeiderspartij voor den achturedag, het pensioen, het onderwijs van het geheele proletariaat, niet van enkele vakken, maar van allen strijdt. Daarom moet er een politieke partij zijn, omdat de solidariteit *van allen* noodzakelijk is, noodzakelijk komen moet, voordat men het kapitalisme overwinnen kan.

De communistische partij zegt: De strijd gaat om de economische belangen van het proletariaat, maar het sterkste wapen, waarmee de bourgeoisie zijn economisch bezit verdedigt, is de politiek. Daarom moet, evenals de vakbond tegenover den patroon, een politieke arbeidersorganisatie staan tegenover den staat.

Het communisme zegt: Wanneer de arbeiders de kapitalisten zullen hebben overwonnen, en den kapitalistischen staat zullen hebben gebroken, dan zullen zij zelve een staatsmacht, een proletarische, noodig hebben, de proletarische dictatuur, tegen aanvallen uit binnen- en buitenland.

Ook daarvoor, om die macht te vormen, en om zich daarvoor te scholen, is het noodig dat zij den politieken strijd voeren.

Het communisme zegt: Wanneer de arbeiders de kapitalisten eenmaal hebben overwonnen, dan zullen zij de productie der maatschappij hebben te regelen. Dit is zulk een reuzenwerk, dat een centrale organisatie noodig zal zijn om het goed te doen. Daarom ook moeten de arbeiders zich meester maken van den staat, om deze groote taak vanuit dat centrale punt uit te voeren. De internationale organisatie die dat doen wil, is de politieke arbeiderspartij, de waarlijk communistische partij ¹⁾.

1) Men leze over de rol van den staat, over de beteekenis van den politieken strijd en over de dictatuur van het proletariaat de brochure „Communisme tegenover Anarchisme en Syndikalisme”, door schrijver dezes. Daar worden ook de syndikalisten bestreden, die meenen met alleen-vakactie het kapitalisme te kunnen overwinnen, het socialisme te kunnen brengen. En verder: „Communisme tegenover Revisionisme”. Beide in deze brochuren-serie.

De communisten, met andere woorden, willen ééne machtige, allen omvattende politieke organisatie stichten naast de vakbonden en naast de coöperatie, om:

ten eerste, de arbeiders reeds nu machtiger te maken door het verkrijgen van verbeteringen, en het afweren van verslechtering, door de wetgeving van het parlement en de besluiten der gemeenteraden;

ten tweede, de arbeiders door rustelooze propaganda en agitatie te vereenigen en te organiseeren op het eenige terrein, waar de geheele arbeidersklasse zich vereenigen kan tegen het geheele kapitalisme, d. w. z. het politieke terrein;

ten derde, na langdurige propaganda en gemeenschappelijke strijd zulk eene georganiseerde en éénswillende macht op de been te brengen, dat de arbeiders den staat der bourgeoisie kunnen breken, en met hulp van deze, door hen veranderde, centrale macht de maatschappij anders inrichten.

Men zal zeggen, dat dit alles onmogelijk is. Men zal zeggen, dat in de aldus gevormde vakvereenigingen de geheele strijd ten slotte in een strijd om kleine hervormingen ontaardt, dat het niets dan verzekeringsmaatschappijen worden tot steun van het kapitalisme, dat de leiders absolute macht krijgen, omgekocht worden door en bondgenooten van de bourgeoisie; — dat de coöperaties vereenigingen worden voor winstbejag der leden persoonlijk; — dat de politieke partij opgaat in compromissen, bondgenoot wordt der bourgeoisie en middel voor de leiders om macht te bekomen voor zich en nieuwe tirannen te worden der arbeiders; — kortom dat deze middelen niet revolutionair maar contra-revolutionair zijn.

Als dat zoo wordt, ligt dit aan de arbeiders zelf! Aan hun slaafschen geest.

Als zij waarlijk communisten waren, als zij waarlijk de revolutie naar het communisme stelden boven alles, zou dat niet gebeuren.

Wij erkennen, dat deze taak in een tijd van evolutie, van langzame ontwikkeling zeer moeilijk is, wij erkennen ook dat de politieke, vakvereenigings- en coöperatiestrijd al deze slechte gevolgen kan hebben.

Maar ten eerste, er bestaat in dien tijd geen andere weg! Tegen de machtige patroonsbonden, de trusts, den staat, kan

alleen een gecentraliseerde, zeer talrijke arbeidersbeweging in vakverenigingen en partij met succes optreden.

En ten tweede, al is de taak moeilijk, met des te meer kracht moet zij aangegrepen worden. En er zijn personen, er is een richting in de arbeidersbeweging die haar hebben vervuld.

Wij schrijven namens den uitersten linkervleugel der arbeidersbeweging, en deze heeft getoond, dat vakvereniging, coöperatie en politieke parlementaire strijd mogelijk zijn zonder bederf en ondergang.

Lenin, Rosa Luxemburg, behooren hiertoe. En al de arbeiders, in de eerste plaats, die deden als zij. Hen bedoelen wij, zij zijn ons voorbeeld. Zij allen, de geheele waarlijk Marxistische vleugel, hebben door hun geheele loopbaan, van af het Communistisch-Manifest van 1847 tot de Russische revolutie van 1917, bewezen, dat de hier verkondigde taktiek in dit tijdperk van evolutie de juiste was. Zij heeft altijd de revolutie boven de hervorming gesteld. En zij, deze richting, heeft er ten slotte bij de revolutie van 1917, 1918 en 1919 mee overwonnen. En geen enkele andere. Dit bewijs is afdoende, en wij hebben er hier niets meer bij te voegen. —

Wij zouden in dien tijd der evolutie, der betrekkelijk vreedzame ontwikkeling evenwel niet veel bereiken, als die strijd alleen een strijd met woorden, met preeken van revolutie was. Als wij er alleen mee bereikten, en als onze kracht daarin alleen bestond, dat wij daarvoor propagandistische speeches konden afsteken, dan zou misschien, als gevolg van onze woorden, een plotseling stroo vuur onder de arbeiders opvlammen, maar het zou niet blijvend zijn. Het is juist doordat wij die revolutionaire politieke propaganda in den tijd der langzame, betrekkelijk vreedzame ontwikkeling, *ook verbinden* met praktischen strijd voor hervormingen, dat wij de massa langzaam of sneller winnen, aaneenbinden, brengen tot één macht en één kracht.

Wij moeten niet alleen preeken, maar ook doen. Wij moeten wat wij in die periode van het kapitalisme reeds door de praktijk kunnen veroveren op de kapitalisten, evenzeer als in den vakbond, zoo ook door de politieke partij, bereiken. Wij moeten ook het kwade afweren. En daarom zenden wij onze eigen mannen in het parlement en in de gemeenteraden, om met hun actie en hun stem die verbete-

ringen te veroveren die te veroveren zijn. Voor ons zijn onze afgevaardigden wat de besturen voor de vakbonden zijn. Zij onderhandelen voor ons met het patronaat, met de kapitalisten, om hen te dwingen tot concessies, gesteund door de macht die achter hen staat.

Daarom behoort tot het politieke wapen van het internationale communisme, na de propaganda en de organisatie door de politieke actie, die de geheele partij voert, in deze periode de strijd om de hervormingen, dien zij voor een belangrijk deel opdraagt aan haar Kamer- en Gemeenteraadsleden.

Een dubbele taktiek dus: de propagandistische en de hervormende, die voor socialisme en voor verbetering onder het kapitalisme, eene voor evolutie en voor revolutie. En beide tegelijk, te samen in ééne actie vereenigd.

Maar, zooals wij reeds zeiden, eene die de evolutie ondergeschikt, tot middel maakt van de revolutie.

Dat is van het allerhoogste belang. Het is voor het eerst dat een partij aldus, hervormend, maar met een revolutionair doel bewust voor oogen, in de wereldgeschiedenis optreedt. En het is juist deze taktiek, die ons eindelijk welslagen waarborgt. Want op den duur kan geen arbeider aan den roep van een partij, die en reeds nu zijn belangen volkomen behartigt, en in de toekomst met hem zijn blijvend geluk verovert, weerstand bieden.

Die verbinding van revolutionaire propaganda met hervorming, maar zóó, dat de hervorming ondergeschikt blijft aan de revolutie, is een uiterst moeilijke taak, die de meesten niet kunnen. Zij kan alleen vervuld worden door hen die de revolutie boven alles stellen.

Maar de politieke strijd, aldus opgevat, is het zekere, het allergrootste, het zegevierende wapen van het proletariaat. Het is het wapen der klasse tegen klasse. Als het gebruik daarvan, op deze wijze, geleerd is door de geheele proletarische klasse of althans door het grootste deel van haar, dan is de bourgeoisie niet meer tegen het proletariaat opgewassen. Want als men de hervormingen verovert, doordat men de revolutie vooropstelt, als men van elken strijd om hervorming een strijd voor de revolutie maakt, als men hervormingen verovert niet door compromissen, maar alleen door revolutionairen strijd, dan zijn die hervormingen de grootste en alleen duurzaam. — En zoo veroverde hervormingen

leiden naar de revolutie. — Op deze wijze brengt de revolutionaire strijd de hervormingen en deze de revolutie.

Wij behoeven hier toch zeker niet te zeggen, dat wij onder het veroveren der politieke macht door het proletariaat niet het veroveren van een aantal zetels, b.v. de helft plus één van de Kamer verstaan. De politieke strijd is de strijd voor politieke hervormingen, en voor sociale revolutie, die buiten en in de Kamer wordt gevoerd. Het kan zeer goed zijn, dat men buiten de vertegenwoordigende lichamen reeds heel sterk, maar daarbinnen, b.v. door slecht kiesrecht, nog zwak is. Wij willen het algemeen kiesrecht, om ook daarbinnen zoo sterk mogelijk te zijn, maar zelfs al geeft men ons dit niet, of ontnemt het ons, of verzwakt het, de politieke strijd, als de strijd om hervormingen en voor de socialistische maatschappij door politieke organisaties opgevat, *is en blijft het hoofdwapen.*

Dit is in korte trekken, arbeiders, het revolutionaire doel waarvoor wij u, in den tijd der geleidelijke evolutie, oproepen, een doel waarvan wij u eerst hebben getoond, dat het ligt in de lijn der ontwikkeling onzer eigen maatschappij, een doel dus, niet utopisch, niet een droombeeld, maar waarvan de bereiking van uw eigen wil afhangt.

De communistische partij zendt hare afgevaardigden in Kamer en Gemeenteraden en Provinciale Staten om daar de burgerlijke meerderheid te bestrijden. Zij laat daar de volle arbeiderseischen hooren aan het geheele land, aan alle arbeiders. De arbeiders zien, dat die mannen hun eischen goed verdedigen, en dat het de onwil is der bezitters, waardoor zij niet krijgen waarop zij recht hebben. Dat stemt de arbeiders tot nadenken, zij gaan den klassenstrijd begrijpen en voegen zich binnen langen of korten tijd bij hun partij. — De arbeiders-afgevaardigden ontmaskeren de liberalen, klerikalen en burgerlijke arbeidersleiders, en toonen dat zij bij al hun geschillen het eens zijn over de belangen van het kapitaal en in de vraag over het privaatbezit. — De arbeiders-afgevaardigden propageeren van de openlijke tribune voor het socialisme. — De arbeiders-afgevaardigden brandmerken de kapitalistische misdaden der regeering, weten door amendementen soms de wetgeving te verbeteren, en controleeren de regeering, dat, wat beloofd en verkregen is, ook wordt uitgevoerd.

Terwijl de geheele partij elders in manifestaties, vergaderingen, kouranten en brochures propaganda maakt en agiteert voor hervorming en organisatie voor het socialisme, doen hare afgevaardigden in deze periode datzelfde van de publieke tribune.

Elke hervorming, door revolutionairen strijd verkregen, heeft voor het internationale communisme haar waarde, omdat zij een propagandamiddel is, en de arbeidersklasse iets vooruitbrengt.

Zulke hervormingen worden door de communisten opgevat als stappen naar het einddoel, het socialisme, en als het eenige middel om een organisatie te krijgen, zoo sterk, dat eindelijk het einddoel wordt bereikt. Het einddoel als middel dat kracht geeft voor den strijd, zelfs voor de kleinste hervormingen.

Maar de hervorming wordt altijd ondergeschikt gemaakt aan de revolutionaire bewustwording, en, komt zij met deze in strijd, verworpen.

Langs dezen weg der politieke organisatie wil het communisme de miljoenen brengen onder haar vaandel.

Over alle kapitalistische landen der wereld, in Europa, Azië, Australië, Amerika en Afrika tracht, in aldoor sterker mate, deze uiterste linkervleugel door strijd om hervorming, een strijd tot verkrijging van een sterke politieke organisatie, een strijd tot verovering der politieke macht op de bourgeoisie, een strijd voor het socialisme, te bereiken de verovering van de geheele staatsmacht.

De communisten, met één woord, willen de groote massa niet-bezitters brengen tot ééne gedachte, één bewustzijn, één wil. En zij doen dit door een strijd om hervormingen in de politiek te doen samengaan met den strijd voor de verovering der politieke macht.

De communisten zijn de partij die de productiemiddelen in handen van allen tracht te brengen, den rijkdom aan de eene pool te vereenigen met de niet-bezitters aan de andere pool, de dingen en de menschen tot één harmonisch geheel te brengen, — door het voeren van den revolutionairen strijd met de bourgeoisie om haar centrale macht: den Staat.

Tot zoover de tijd der Evolutie.

VII.

De Communistische Partij.**B. DE TIJD VAN VERSCHERPING VAN DEN KLASSENSTRIJD, VAN
OVERGANG VAN EVOLUTIE NAAR REVOLUTIE.**

Uit alles wat wij boven, in de eerste vijf hoofdstukken, hebben aangetoond, volgt evenwel, dat de strijd der beide klassen, van arbeid en kapitaal, zich moet verscherpen.

De tijd der evolutie gaat voorbij. De klassenstrijd verscherpt zich. En langzamerhand verandert de evolutie in revolutie.

Daarmede is de taktiek der Communisten veranderd.

Waardoor heeft zich de klassenstrijd verscherpt?

Behalve door de ontwikkeling die wij boven aantoonde, — den groei van het kapitaal, den groei van het proletariaat, de „Verelendung”, — nog door nieuwe oorzaken.

Van af omstreeks het jaar 1890 is het kapitaal een anderen weg ingeslagen. Het heeft in plaats van de vrije concurrentie de organisatie gesteld. In de plaats van den enkelen ondernemer de trust, het syndikaat, het kartel, in plaats van den patroon den patroonsbond, in de plaats van het individueele kapitaal het bankkapitaal, in de plaats van de nationale partijen de coalitie tegen de arbeiders in het binnenland, het imperialisme tegen het buitenland¹⁾.

Deze organisatievormen van het kapitaal waren het, die den klassenstrijd oneindig scherper maakten.

De arbeiders kwamen nu in hun economischen strijd te staan tegenover den patroonsbond, waarvan alle patroons lid waren, en tegenover de trust die het geheele bedrijf omvatte. Zij konden dus niet meer van patroon veranderen. Het wapen der staking werd dus veel zwakker.

De patroons daarentegen veel sterker. Want zij waren nu allen georganiseerd, hun saamgevoegde kapitalen enorm, en het geheele door hen zelf gevormde bankkapitaal steunde hen.

1) Men zie daarover de brochure: „Het Imperialisme, de Wereldoorlog en de Sociaal-Demokratie” in deze serie.

Het bankkapitaal financiert van nu af alle groote industriele, handels- en transportondernemingen. De geheele economische kracht van een land concentreert zich in de banken. Die banken zijn weinig in aantal en vormen ook meer en meer één organisatie. Achter de kapitalisten staat dus bij elke staking het goed georganiseerde kapitaal van het geheele land.

De kassen der vakverenigingen zijn tegen dat georganiseerde kapitaal niet opgewassen.

De vakvereniging wordt ook hierdoor zwak tegenover de patroons.

En tegelijkertijd maken dezelfde trusts de prijzen steeds hooger, de duurte van het levensonderhoud voor de arbeiders algemeen, zoodat zelfs een overwinning der vakvereniging niet meer baat.

Maar door die zelfde verandering in het wezen van het kapitaal komt er ook in de politiek een ontzaglijke verandering.

De trusts, de patroonsbonden, de syndikaten, het bankkapitaal gaan ook de geheele politiek beheerschen.

Bij elk binnenlandsch vraagstuk van financieën, van wetgeving, van binnenlandsche ondernemingen vertegenwoordigen zij het geheele nationale kapitaal, de geheele bourgeoisie. De kamerleden, de ministers worden daardoor poppen in hun handen. Immers alle klassen zijn aan hun kapitaal, hun belangen onderworpen, en er van afhankelijk. De be teekenis der oude partijen, die verschillende groepen der bezitters vertegenwoordigden, vervalt dus, alle burgerlijke partijen en de arbeiderspartijen die burgerlijk zijn, smelten samen door de werking der almachtige trusts, der patroonsbonden, der banken. Er ontstaat een eensgezinde massa van bezitters tegen de arbeidersklasse. En de middenklassen volgen, voorloopig, hen.

Aan hen worden alle vragen voorgelegd, en men volgt hen omdat men van hen afhankelijk is.

Maar tegelijkertijd wijzigt deze verandering in het wezen van het kapitaal de verhouding der naties tegenover het buitenland.

De macht van het kapitaal wordt door de trust en door de onderwerping aan het ééne georganiseerde bankkapitaal tien maal, honderd maal grooter dan zij was.

Zij zoekt een uitweg niet alleen in de grootere exploitatie